

NOVADNIEKS

VIENOTI LATVIJAI!

OTRDIEN
1990. gada 23. oktobrī

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

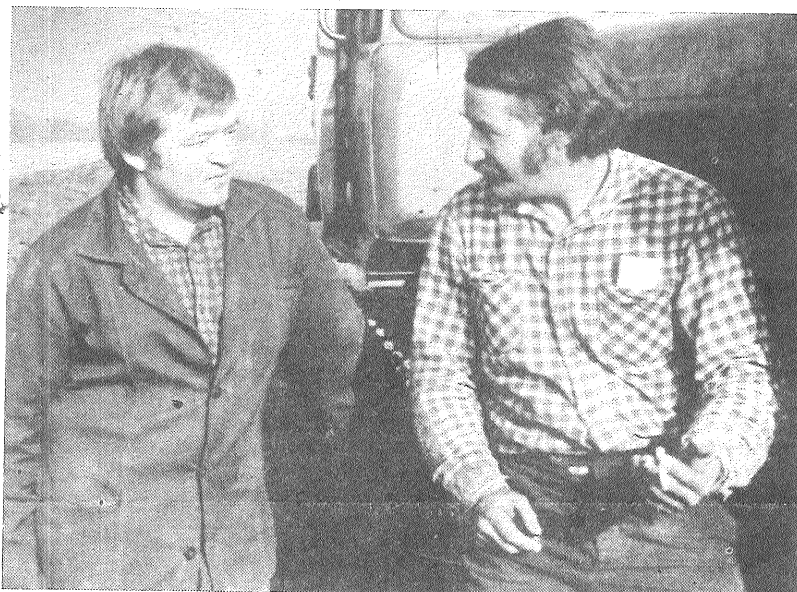
Nr. 126 (6130)
Maksā 3 kap.

Otrā atvasara Turkos

● Pēteris Bronka

● Ignatijs Kirilovs un Mihails Melešs

● Miķelis Turkupolis

Kolhozā «Zelta vārpa» steidz izmantot, ja tā var teikt, otro atvasaru. Katra kolhoznieku ģimene gādā, lai paveiktu to, kas iekavēts lietavu dēļ. Galvenais darbs — novākt lopbarības biētis, kas šogad te augušas raženi. Atašas labajā krastā — Grugulēs — ar kombainu rok kartupeļus. Apkalpi vada Miķelis Turkupolis, bet par kombainieri strādā Pēteris Bronka. Bumbulus transportē Viktors Driksna. Netālu strādā Jaunsilvas deviņgadīgās skolas skolēni.

Darbs sokas arī arājiem Ignatijam Kirilovam un Mihailam Melešam, kuri dienā apvērš 4 — 5 hektārus zemes.

J. Silicka teksts un foto

● Jaunsilvas skolēni — čakli talcnieki

RAJONA PANORĀMA

Ja atceraties, augustā mūsu rajona progresisti uzņēma viesus no Moldovas. Jaunieši iepazinās ar novada vēsturi, tagadni un LIPS organizācijas darbu. Vakar desmit mūsu rajona LIPS aktīvisti devās ciemos pie draugiem uz Moldovu.

18. oktobrī viesus uzņēma Preiļu kinodirekcija. Pie saviem kolēģiem pieredzes apmaiņā bija ieradusies Ludzas un Krāslavas rajonu kinodirekcijas darbinieki. Viņus interesēja preiļiešu jaunievedumi vietējās televīzijas, video un citās profesionālajās jomās, kā arī Preiļu kolēģu patstāvīgais projekts savu darbinieku algu un prēmēšanas sistēmā.

Notika LTF Preiļu nodalījuma Domes sēde. LTF III kongresa delegāts I. Muzikants informēja par kongresa darba gaitu, secinājumiem, kas pēc tā radušies. Proti, Latvijas Tautas fronte no mītiņiem pāriet uz dziļu intelektuālo darbu, atjaunojas alternatīvu likumprojektu sagatavošana AP sesijām. Tika runāts par rajona tautfrontiešu darba aktivizēšanu, par to, ko jaudis gaida no saviem deputātiem, kā arī par nepieciešamību pēc pārdomātas kadru politikas tepat, mūsu rajonā, aicinot jauniešus atgriezties dzimtajā pusē pēc specialitātes apgūšanas.

Republikas (Augstākās Padomes) līmenī top Latgales attīstības koncepcija. Tā skars visdažādākās dzīves jomas, tai skaitā arī fizisko kultūru un sportu. Lai izstrādātu šo koncepcijas virzienu, 16. oktobrī Daugavpilī pulcējās Augstākās Padomes deputāti, republikas fiziskās kultūras un sporta vadība, Latgales fizikultūrieši. Tā nebija pirmā tikšanās, jo nesen līdzīga notika Rēzeknē. No mūsu rajona šīs koncepcijas izstrādāšanā piedalījās rajona sporta dzīves organizatori — E. Kovaļovs no Līvāniem un A. Pošeika no Preiļiem.

Rēzeknē notika lauku celtnieku sanāksme (tajā piedalījās arī pārstāvji no Preiļu rajona), uz kuru bija ieradusies Latvijas Republikas lauksaimniecības ministra vietnieks J. Adamsons un apvienības «Laukceltņieks» priekšsēdētājs V. Prūsis. Lai paaugstinātu celtniecības efektivitāti, labāk izmantotu resursus un koordinētu šajā virzienā kopīgos pūliņus, izveidota Latgales zonas darba grupa.

Līvānu iedzīvotājus, kuru mājas atrodas dzelzceļa pārbrauktuves tuvumā, naktī no 16. uz 17. oktobrī uzmodināja skaļš troksnis. Par laimi, amonjaka cisternas šoreiz «nebija vainīgas». Izrādījās, ka uz pārbrauktuves nebija pratušas samainīties divas automašīnas no Jelgavas un manevrējošais sastāvs (starp citu, luksoforā dega sarkanā gaisma). Negadījumā cietušo nav, taču Jelgavas autouzņēmumam nāksies samaksāt pieklājīgu naudas summu. Un ne tikai līvāniešiem (par autofransporta satiksmes paralīzēšanu uz vairākām stundām), bet arī dzelzceļniekiem, kuri vairāk nekā diennakti atjaunoja dzelzceļa sliedes.

Atkal nav paveicies Līvānu eksperimentālajai bloķimiskajai rūpnīcai — naktī no 16. uz 17. oktobrī no tās vadītāju kabinetiem «pazuduši» divi krāsu televizori un kompjūters. Milcēja meklē vainīgos.

Līvānu stikla fabrikas matraču cehā ugunsgrēks radījis 1,3 tūkstošus rubļu lielu materiālo zaudējumu. Par laimi, uguns nav skārusi gatavo produkciju, bet tikai izejvielu — vatī. Pēc oficiālās versijas ugunsneļaimi radījās īssavienojums elektrovados.

KĀRTEJĀ zemnieku sanāksmē bija ieradies arī rajona lielākās celtniecības firmas — Līvānu PMK — pārstāvis. Tiesa gan, nāciena īsto iemeslu sākumā viņš atklāt negribēja, teicās — ieradies uzklaut zemnieku noteikumus un priekšlikumus. Tomēr vēlāk atzina, ka Līvānu PMK ir gatava slēgt līgumus ar zemnieku saimniecībām, jo ar darbu apjomiem nākamajam gadam organizācija pagaidām neesot nodrošināta. Sekoja arī piebilde, ka būvorganizācija nav nekāds kooperatīvs un objektu celtniecība izmaksājot samērā lēti. Nu, kol' gan jau zemnieki paši izspriedīs, kas viņiem izdevīgāk — nolīgt kooperatīva brigādi vai sadarboties ar Līvānu PMK.

Uz sadarbību zemniekus aicināja arī agrorūpnieciskās apvienības «Preiļi» celtnieks A. Greivulis. Viņa priekšlikums: sadarboties ar jaunizveidoto būvzinieņu savienību. Speciālisti, profams — par samaksu, sniegs konsultācijas gan par ēku projektēšanu, gan par citiem darbiem, palīdzēs izvēlēties optimālākos variantus un uzņemsies pilnīgu juridisku atbildību. Arī A. Greivulis zemniekiem stāstīja, ka projektu pasūtīšana ar būvzinieņu savienības starpniecību esot izdevīgāka un

lētāks darījums nekā sadarbība ar projektēšanas institūtu.

Jau šoruden zemnieki pārliecinājās, kas sagaida jaunsaimniekus, ja izaudzētos graudus nav kur žāvēt. Agrorūpnieciskās apvienības «Preiļi» priekšsēdētāja vietnieka Ivana Jeršova priekšlikums: nopirkt vismaz trīs kaltes un

šānu. Izskanēja neizpratne, ka 24. ceļu remontu un būvniecības pārvalde šogad līdz zemnieku saimniecībām nav uzbūvējusi pat 100 metrus ceļa. Pat vairāk. Peln' uzsāktie darbi nepabeigti. Vai visu šo laiku celtnieki sēdēja rokas klēpī salikuši? Nē, viņi būvējuši tos objektus, kas ir izdevīgi, aizmirstot, ka

sadalot turpmākos fondus, zemnieki viennozīmīgi izlēma, ka vispirms šīferis jāsaņem tiem, kam tas nepieciešams jau šodien, jo tie, kas vēl tikai krāj būvmateriālus, meklē projektētājus un būvdarbu izpildītājus, var vēl pagaidīt.

Un tomēr — ar celtniecības materiālu iepirkšanu radies vēl viens «bet». Vairāki jaunsaimnieki, izmantojot savas tiesības, rindā uz dažādiem deficitiem gan pierakstās, bet neizņem viņiem iedalīto. Tā nu tā lieta neiesī Būvēties vajag ne tikai jaunsaimniekiem. Ja kādam šo materiālu nevajag, tad tie jāpārdod citiem. Jo gan laukos, gan pilsētās cilvēki ceļ dzīvojamās mājas, saimniecības ēkas, veic remontdarbus, bet nepieciešamo nopirkt nevar.

Rudens atkal steidzina. Vēl ir nenovākti graudaugi, vēl ir ēkas bez jumtiem, vēl ir tikai ielikti pamati. Vārdu sakot, rūpju loks pieaug. Bet dažām saimniecībām jau tagad jābūt atmaksāt aizdevumi. Jāpiekrīt agrorūpnieciskās apvienības galveno speciālistu brīdinājumam: ar banku jokus dzīt nevajag. No tā, cik kārtīgi un savlaicīgi dzēsti esošie aizdevumi, būs atkarīgs, vai tos vēl varēs saņemt.

Rudens steidzina

● Zemnieku kooperācija — izdevīga lieta. ● Nedienas ar ceļiem. ● Būvēties vajag visiem.

uzstādīt pagastos, kur tās šobrīd visvairāk vajadzīgas, piemēram, — Rudzētos, Vanagos. Šīs iekārtas ir dārgas, tāpēc tās varētu būt zemnieku apvienības īpašums. Šādam priekšlikumam zemnieki piekrita, jo bez kooperācijas, acīmredzot, neiztik. Ivans Jeršovs informēja par sarunu gaitu Rīgā, kad viņš (kā republikas ekonomistu padomes loceklis) piedalījās sarunās ar Ivaru Godmani.

Zemnieki pārrunāja arī tādās vietējās rakstura problēmas kā nedienas ar ceļu būvē-

šanu. Izskanēja neizpratne, ka 24. ceļu remontu un būvniecības pārvalde šogad līdz zemnieku saimniecībām nav uzbūvējusi pat 100 metrus ceļa. Pat vairāk. Peln' uzsāktie darbi nepabeigti. Vai visu šo laiku celtnieki sēdēja rokas klēpī salikuši? Nē, viņi būvējuši tos objektus, kas ir izdevīgi, aizmirstot, ka

bez ceļu sakārtošanas un izveidošanas līdz jaunsaimniecībām nav ko domāt par zemniecības atdzimšanu. — Celtniecības materiālu nepietiek, — bija spiesti atzīt visi. Nevar saņemt pat pēc fondiem iedalītos kriegelus, šīferi un citu nepieciešamo. Un tomēr. Viena otra jaunsaimniecība jau kļuvusi par nolikavu, kur uz priekšdienām ir sapirkts, piemēram, šīferis, bet citiem, kam būve gatava un jumts jāliek virsū, lai rudenī lopus ievestu kūtī, tā nav. Tāpēc,

Aina IļJINA

Kam cēla pieminekļus? Vai Ļeņinam?

Gribu atbildēt uz jautājumu, kas izskan virsrakstā. Turklāt esmu pārliecināts, ka tādu vienišķu lasītāju, kuri, to izlasījuši, izbrīnā raudz uzacis: «Kā — kam? Protams, Ļeņinam!», vairs nav.

PSKP Centrālās Komitejas jaunais sekretārs A. Dzasohovs intervijā programmai «Laiks» sašutis runāja, ka dažos, kā tagad pieņemts teikt, «reģionos» demontē Ļeņina pieminekļus. Viņš lietoja tādu vārdu kā «pirgāšanās», «zaimošana», «vandalisms», «netikumība», runāja par to, ka nav pieļaujama nihiliska attieksme pret vēstures un kultūras pieminekļiem.

Arī es esmu pret vieglprātīgu un paviršu attieksmi pret vēstures un kultūras pieminekļiem. Taču šajā kontekstā īpaši gribu izdalīt Ļeņinam celto pieminekļu likteni, neizšķīdinot to attieksmē pret pieminekļiem vispār. Saprotu — tā ir smalkjūtīga un delikāta tēma, kura skar tūkstošiem manu līdzpilsoņu gandrīz vai intīmās jūtas. Taču esmu pārliecināts, ka tieši tāpēc, pieskaroties šai tēmai, nedrīkst nepateikt visu līdz galam.

Neieredzu cilvēkus ar «pagaidstrādnieka» raksturu, idejiskus un bezidejiskus — vienalga, kuri savas ģenētiskās aprobežotības dēļ burtiski saprata lozungu: mēs veco pasauli sagrausim līdz pašiem pamatiem. Un sagrāva arī. Pat pašus pamatus nepažēloja.

Tomēr atļaujiet uzdot divus jautājumus.

Pirmais. Vai visi Ļeņinam uzceltie pieminekļi ir vēstures un kultūras pieminekļi, patiesi mākslas darbi?

Un otrs jautājums. Vai šie pieminekļi tika celti Ļeņinam vai kādam (kaut kam) citam?

Vispirms — par otro jautājumu. Ļeņina statujas pie mums obligātā kārtā uzstādīja visas pilsētas, republiku galvaspilsētas, novadu, apgabalu un rajonu centros. Statujas un krūšutēli uzlikti desmitiem tūkstošos ciematu, kolhozu un padomju saimniecību centros, sanatorijās, atpūtas namos, pionieru nometnēs, dzelzceļa stacijās. Tie mūs sagaida sabiedrisko ēku vestibulos, klubos un kultūras namos, karaspēka daļu Ļeņina istabās. Un šo uzskaitījumu varētu turpināt vēl un vēl.

Visas šīs statujas — vai tie ir pieminekļi Ļeņinam?

Nē, tie ir tā režīma nesagraujamības simboli un piemiņas zīmes, kas tika izveidotas Staļina valdīšanas gados. Tie sen vairs nav «monumentālā» propaganda, bet gan kristālskas restes «kārtībai», tās neaizskaramībai un nepielūdzamībai.

Pavērojiet — apdzīvotā vietā «galvenais» pieminekļi Ļeņinam vienmēr stāv iepretim partijas apgabala komitejas, pilsētas vai rajona komitejas ēkai, tas ir — galvenās varas tuvumā. Tautas deputātu padome parasti atrodas tajā pašā laukumā vai pat «partijas» mājā, taču gadās, ka arī citā vietā. Ļeņina pieminekļi tomēr uzstādīts iepretim partijas komitejai, proti — iepretim varai, kura pārvaldīja valsti.

Es daudzus gadus esmu nodzīvojis provincē. Darīšanās apmeklēju apgabala un pilsētas partijas komitejas. Pirms ar izrakstīto caurlaidi pieiet milicim, kuru par manu ierašanos bija brīdinājis attiecīgs komitejas darbinieks, vienmēr nācās šķērsot tukšo laukumu. Un ar laiku Ļeņina pieminekļi man sāka asociēties ar kārtībnieku, kurš deva atļauju doties «uz augšu». Pieminekļi bija uzcelti kā bargs sargpostenis un noskaņoja uz kaut ko drūmi atbildīgu un lielvalstniecisku. Tas it kā brīdināja, lika iekšēji sarauties un saņemties, izjust kaut ko līdzīgu nevainības prezumcijai. Visas šīs izjūtas radās neatkarīgi no tā, kādā saruna bija sagaidāma «augšā». Varēja būt galvas mazgāšana, taču varēja gaidīt «jautājuma pozitīvu atrisināšanu». Mani varēja gaidīt arī gandrīz draudzīga saruna ar normālu un pat pievilcīgu cilvēku. (Starp citu, pēdējais tajos gados bija retums.)

Tomēr tā bija atsvešinātība. Un Ļeņina statuja šo atsvešinātību simbolizēja. Tāpēc, ka aiz tās atradās dzīva un reāla vara. Tie reālie administratīvi komandējošās sistēmas (ak, kā sašaurina pati parādība tās būtību!) pārstāvji, kuri no manis bija norobežojusies ar neskaitāmām barjerām un arī — ar Ļeņina statuju.

Vai tad vēl nav skaidrs, ka visi šie desmiti tūkstoši veidojumu no ģipša, bronzas un betona kļuvuši par īpašības vārdu «ļeņinisks», «ļeņina», «ļeņinisko» utt. iemiesojumu, kuru gadu desmitiem ilgi pievienojām lietvārdiem, sākot ar «CK» un beidzot ar «plānu», «ierosmi» un «sestdienas talku». Vai tad kādam vēl nav skaidrs, ka Ļeņins bija kļuvis par Staļina otro oficiālo pseidonīmu, bet viņa statujas — par šī pseidonīma iemiesojumu «materiālā».

Kam tad uzcelti 99,9 procenti Ļeņina pieminekļu?

Bet tagad par pirmo jautājumu.

Vai visi šie neskaitāmie tūkstoši statuju un krūšutēli ir vēstures un kultūras pieminekļi?

Vēstures — noteikti. Taču ne jau viss, kas bijis vēsturē, tiek saglabāts un jāsaglabā. Kari taču arī ir vēsture, un tad jau iznāk, ka nav jāatjauno sagraudās pilsētas. Civilizēta un kultūrala sabiedrība saglabā pieminekļus un pagātnes veidojumus smalkjūtīgi, dvēseliski, tos eleganti iekļaujot šodienas kontekstā. Civilizēta cilvēce neko līdz pamatiem nesagrauj, taču neko arī līdz absurdam nesaglabā. Tā veidojas kultūras un vēstures komplekss, vide. Un tajā jaušama tautas dvēsele. Tikai tadā veidā mūsu dienās lenāk «ūdensvads», kuru radījuši senās Romas vergi. Bet mūsu kultūras traģēdija ir tā, ka pie varas lielākoties tika aprobežoti cilvēki, kuri ar savas tautas pagātnes mantojumu izrīkojās kā ar savām vasarnīcām, kā «pagaidstrādnieki». Viņi ledomājās, ka var sākt no nulles, no bēdīgi slavenajiem «pamatiem». Vispirms sagraut, bet pēc tam... Viņi uzskatīja, ka jēdzienā «padomju cilvēks» īpašības vārds nozīmē visu, bet lietvārds — it neko!

Jā, par jebkuru laikmetu nepieciešams atstāt liecības, jo dzīve ir nepārtraukts process. Paliel Maskavas «augstceltnes»: lai gan tās nav spējušas aizstāt brīnišķīgās baznīcas. Romā jūs aizvedīs ne tikai uz Kolizeju un Forumu, bet arī uz tā saucamo «fašistiskās arhitektūras rajonu», kur apskatāmas akmens parodijas par antīko laikmetu, un jūs sapratīsiet, kāda atšķirība ir starp Benito Mussolini un Oktaviānu Augustu. Uzskatu, ka mums noteikti jāsaglabā Staļina statuja Gori pilsētā. Un līdzīga statuja jāatstāj vēl kaut kur, teiksim, Tautas saimniecības sasniegumu izstādē. Tā jāiežogoj ar apzeltītu ķēdīti, kā tas ir muzejos, un jāpieliek paskaidrojošs uzraksts.

Ļeņins — cita lieta.

Neatkarīgi no tā, ko kurš par viņu viņa darbību šodien domā, neatkarīgi no mūsu emocijām un secinājumiem, neatkarīgi no partiju cīņām, neatkarīgi no viņa personības vissīkākās analīzes, Ļeņins cilvēces vēsturē paliks kā viena no ievērojamākajām politiskajām figurām. Interese par viņu tik drīz neizsīks, domāju — tā neizsīks nekad.

Bet Ļeņins un viņam celtie pieminekļi ir divas nesavienojamas lietas. Tā iznācis, tā izrīkojusies vēsture. Tikai nedaudzli pieminekļi, ļoti nelielā daļā ir patiesi mākslas darbi, tas ir — kultūras pieminekļi. Tāds, piemēram, bija Aizkaukāza elektrostacija, ko veidojis slavenais skulptors I. Sadrovs. Loti zēl, ka to novāca. Šis pieminekļis bija vēstures liecinieks, tāpat kā Falkones veidotais Vara jātnieks. Arī pieminekļi bijušās Mihelsona rūpnīcas pagalmā, kur Ļeņins nokrita, teroristes ievainots, vai Andrejeva veidotā skulpturālo portretu lieliskā sērija ir mākslas paraugi. (Zīmīgi, ka neviens no Andrejeva veidojumiem nekluva par skici piemineklim — pārāk krasi šie veidojumi atšķiras no tā «varas tēla», ko cilvēku apziņā potēja «sistēma» ar Ļeņina statuju palīdzību.)

Man liekas, ka vēl kāds desmitis pieminekļu pieskaitāms pie mākslas darbiem. Taču vai par kultūras pieminekļiem var uzskatīt desmitiem tūkstoši statuju un krūšutēli, kuru tirāžēja godīgi un negodīgi «arteļšiki», vai pēc valsts pasūtījumiem kārtē sociālistiskā reālisma radītāji, kam bija pilnīgi vienalga, ko atveidot — Pavliku Morozovu vai Ļeņinu agrā bērnībā, kolhoznieci vai N pilsētas dibinātāju.

Vai tiešām šie totalitārā laikmeta «monumentālie» pieminekļi arī šodien veido tās patriotiskās un estētiskās jūtas, kuras nepieciešamas uz atjaunotni ejošajai partijai, ja tā patiešām grib atjaunoties?

Temats atsevišķam rakstam — Ļeņina pieminekļi citās valstīs, piemēram — Austrumeiropas. Saglabāt tos vai nojaukt — tā ir katras attiecīgās valsts tautas lieta.

Mums var būt sāpīgi, bet mums var būt arī kauns. Viss atkarīgs no tā, ko izteica tur, pie viņiem, mūsu revolūcijas radītājam veidotie pieminekļi. — šīs revolūcijas mantinieku ar spēku uzspiestos totalitāros režīmus vai tautas tieksmi pēc brīvības, demokrātijas, cīņu pret lielo kaimiņu.

Protams, būtu labi, ja tur Ļeņina pieminekļu likteni izlemtu referendumā. Lai savu vārdu saka tauta. Taču kurš šodien var būt pārliecināts, ka tauta teiks tieši to, ko viens otrs no mums grib dzirdēt?

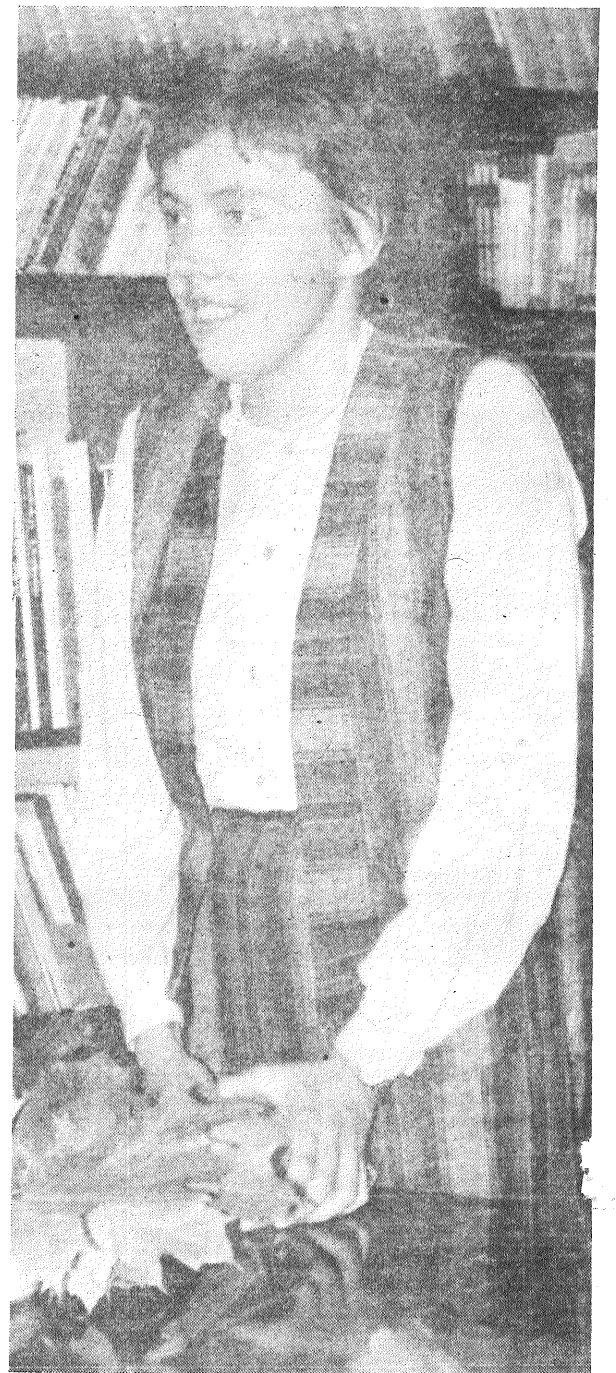
Esmu pārliecināts, ka Ļeņina pieminekļu problēma, lai kā mēs necenstos tās risināt, atlikt uz vēlāku laiku, neizbēgami izvirzīsies (un jau izvirzās) uzmanības priekšplānā. Un ne ar kādiem nosodījumiem šo procesu apturēt nav iespējams. Nedrīkst mūžīgi nokavēt apjēgt laiku, kurā mēs dzīvojam.

A. Svobodins
(«Literaturnaja gazeta», 18. 09. 90. g.)

Mājas ceļš turpinās

Man jāaiziet vēl šonakt tur, aiz mūžiem, kur Pīters, Andriyvs, tavs un vyša dzymta man sovu meli, dzismi atstojs.

Anna Rancāne

Mūsu lasītāju dzīli iemīlota ir dzejniece Anna Rancāne ar savu vārsmu gleznām, domām, noskaņām un pārdzīvojumiem, kuros redzam, dzirdam un jūtam vēl neizsāpētas sāpes par mūsu Latgali. Un tādej likumsakarīgi bija vēlīnās atvasaras vakarstundā tikties Preiļu rajona centrālajā bibliotēkā ar viņas dzeju un ar pašu autori.

Lasītāju apkalpošanas nodalnes vadītāja Marija Mačulāne, levdot šo dzejas sarīkojumu, atzīmēja, ka ar šo tikšanās rajonā beidzas Dzejas dienas, kuras šogad pagāja zem Raiņa 125. dzimšanas dienas zīmes. Lai gan pati tikšanās ar skaisto, ar dzeju nekad nevar beigties. Jo mūs gaida vēl Latgales bērnu literatūras leģendārās Naazmērstules simtgadē.

Par to, ka Preiļos ir patiesi dzejas draugi, liecināja kooperatīvās arodskolas meitenes, kuras runāja Annas Rancānes dzeju no krājumiem «Lūgšana mājai» un

«Plektiena», un klausītāju pilnā lasītava. Arīdzan pati dzejniece bija patīkami pārsteigta par atsaucīgo publiku, tās daudzumu. Viešņu vienīgi reizēm mulsnāja Preiļu televīzija, kas filmēja šo tikšanos.

Annas Rancānes dzeja, kurā vienmēr ir bijusi vieta mājām, mātēi, it kā nemanāmi no latgaliskās intonācijas pāriet uz dzimto valodu, uz novada sūro likteni. Tādas bija arī jaunākās vārsmas no izdevniecībā iegūlūšā jaunā dzejoļu krājuma «Adventē».

Dzejniece runāja ne tikai saistītā valodā, bet arī atbildēja uz klausītāju jautājumiem. Tostarp stāstīja arī par viesošanos Amerikas Savienotajās Valstīs un savām tikšanās reizēm ar klaida latviešiem un latgalešiem.

V. Radis

ATELĀ: dzejniece Anna Rancāne.

J. SILICKA foto

TAS VAR INTERESĒT

PSRS Valsts darba un sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētājs V. Ščerbakovs paziņojis, ka, pārejot uz tirgus attiecībām tā dēvētās šoka terapijas variantā, Padomju Savienībā izbrīvēsoties vismaz 35 — 40 miljoni cilvēku un viņus pārkvalificēt un iekārtot no jauna darbā šīs laikā praktiski neesot iespējams. Pārejot uz tirgus attiecībām pakāpeniski, darbu zaudēsot tikai 8 — 10 miljoni cilvēku, kuriem atrast jaunus darbavietas nebūšot pārāk grūti.

PSRS produkcijas īpatsvars pasaulē eksportā ir tikai 3,5 procenti, tas ir — tikpat, cik mazajai Holandai. Turklāt PSRS eksports ar katru gadu samazinās [apmēram par 2 procentiem].

Sīrija, Kuba, Angola, Nikaragva un Mozambika Padomju Savienībā kopumā nav samaksājušas aptuveni 26 miljardus rubļu par piegādāto bruņojumu, un nav arī cerību, ka šis parāds kādreiz tiks nomaksāts.

80 miljoni cilvēku PSRS pastāvīgi izjūt materiālās grūtības. No viņiem 40 miljoni dzīvo zem nabadzības robežas, bet vēl 40 miljoniem līdz tai ir tikai viens solis.

Vācijās Federatīvajā Republikā [līdz VDR pievienošanai] lauksaimniecībā dominēja vidējās un stāks zemnieku saimniecības [ne vairāk kā 50 hektāri aramzemes]. Pēdējos gados darba ražīgums lauksaimniecībā pieaudzis 7 reizes. Rietumvācu zemnieki, kuri saņēda tikai 5 procentus no visiem iedzīvotājiem, ne tikai apgādāja ar pārtiku visu valsti, bet arī saražoja pietiekami daudz produkcijas eksportam.

Pēc ANO datiem pašlaik pasaulē vairāk nekā 200 tūkstoši pusaudžu piedalās aktīvajā karadarbībā.

Kopš 1945. gada pasaulē sintezēti 35 tūkstoši pesticīdu. No tiem tikai 10 procenti pārbaudīti, vai nav kaitīgi cilvēka veselībai.

Par dopinga lietošanu diskvalificētas divas pazīstamas PSRS sportistes. Augstlēcējai Tamārai Bikovai par lefēdriņu saturoša preparāta lietošanu aizliegts piedalīties sacensībās 3 mēnešus, bet septiņcīņniecei Larisai Nikitiņai par psihostimulatoru izmantošanu — divus gadus.

[Pēc preses ziņām]

Nez vai atradīsies kāda organizācija vai uzņēmums, kura vadītājs ir drošs par šodienu un mierīgs par kolektīva rīt un paritdienu. Tāpat arī ar starpsaimniecību celtniecības organizāciju — bez nozares kopējām problēmām šo organizāciju neliek mierā arī iekšējās problēmas. (Ar kādām domām un nodomiem dzīvo un strādā rajona lauku celtnieki? Par to savu viedokli lūdz izteikt SCO priekšsēdētāju VLADIMIRU HARITONOVU.

sadarbojas ar desmit vai piecpadsmit dažādiem uzņēmumiem. Ja vēl nāktu klāt atkarība dzelzsbetona konstrukciju saņemšanā, klātos daudz grūtāk. Lūk, «poligona» devīņu mēnešu apjomi — 3374 kubikmetri salkamā dzelzsbetona konstrukciju un 3141 kubikmetrs betona izstrādājumu. Kopumā

šū spēkiem. Bet iztikēt varētu vien tad, ja būtu spēcīgs un drošs kolektīvs. Pagaidām tā nevar apgalvot, jo ne disciplīna, ne atdevē nav tāda, kādai tai vajadzētu būt.

kam uzticēta katra konkrēta objekta celtniecība. Ir organizācijā divas brigādes, kas vienā laikā dažādās vietās sāka būvēt vienāda tipa dzīvojamās mājas. Pirmā brigāde darbu beidza pagājušā gada oktobrī, bet otra tikai šā gada vasarā. Pirmā tikusi galā jau ar nākamo objektu un uzsākusi trešo. Bet otra nevar un nevar pabeigt celt bērnudārzu deviņdesmit vietām. Nu, kā?

V. Haritonovs uzskata, ka sešdesmit procenti veiksmes esot atkarīgi no brigādiera. Bet cilvēkus, kas ar savu izglītību, morāles un kultūras līmeni atbilstu šim amatam, atrast ir ļoti grūti. Gluži vienkārši nav tādu individualitāšu, kas aizrautu un vestu sev līdzī pārējos.

Kā izdzīvot šādos apstākļos? Patiešām — izdzīvot, nevis domāt par uzdevumu izpildīšanu un plānu pārsniegšanu. Celtnieku kolektīva vadītājs arī pats atzīst, ka skaidras izejas pagaidām neredzot. Kāda būs lauku celtniecība jau tuvākajos gados, kas gaidāms perspektīvā? Tas vēl miglā tīts. Vienīgā izeja ir maksimāli strādāt. Vajag iet kopā ar cenu pieaugumu uz būvmateriāliem, vajag intensīvi attīstīt palīgrāzīšanu. Jāmeklē naudiņi pasūtītāji. Un tādas var atrast pilsētā, lielo rūpniecības dūzu vidū. Taču — SCO ir lauku celtnieki. Savukārt daudzi kolhozi vienā jaukā brīdī var izrādīties maksātspējīgi. Šo pašu iemeslu dēļ SCO maz ar ko var palīdzēt lauku jaunsaimniekiem. Bez tam organizācija ir specializējusies lielu objektu celtniecībā, fermeri tos nevar piedāvāt.

Kā audzināt? Tagad, šķiet, vienīgais iespējamais variants, kas cilvēkam liek padomāt, ir audzināšana ar naudu. Bet izrādās, ka arī nauda reizēm nēko nelīdz — dzer un kavē darbu tāpat. Ir vajadzīgs zināms bezdarba līmenis, vajadzīga konkurence. Ja aiz organizācijas kadru daļas durvīm nepārtraukti kāds gaidīs pirmo iespēju iekārtoties darbā, strādājošajiem tas būs varens stimuls censties. Taču starpsaimniecību celtniecības organizācijā strādnieku arvien ir par maz. Un tad iznāk tā, ka priekšniecībā jāpacies dzērāji un brākdari.

Jā, sarežģītas ir attiecības ar kolektīvu, kolektīvā un atsevišķos objektos. Protams, darbu ietekmē arī laika apstākļi (piemēram, lietainā vasara krietni kavēja mūrnieku darbu slimnīcas, citu objektu izbūvē), materiāla nodrošinātība (par to, izņemot jumta seguma materiālus, SCO nežēlojas). Ir smagi un vienkāršāki objekti. Skaidrs, ka skolu ar fermu nesalīdzinās. Taču V. Haritonovs uzskata, ka vislielākā nozīme ir tieši kolektīvam,

Tāds, lūk, ir viedoklis, ko par savu kolektīva pastāvēšanu un attīstības iespējām izteica starpsaimniecību celtniecības organizācijas priekšsēdētājs Vladimirs Haritonovs. Kā dzīvot un izdzīvot — ar saviem padomiem var palīdzēt citi. Gaidīsim jaunus viedokļus par lauku celtniecības attīstību.

Lidija Kirillova

Viedoklis

KĀ IZDZĪVOT?..

Viedoklis

Un tā — ar komentāriem turpinām «apcelot» SCO teritoriju. Nākamais uzmanības cenīgais objekts ir sadzīves inženierkorpus. Visi saka, kantoris. Bet no kantora šajā ēkā būs maz kas palicis. Pirmajā stāvā atradīsies kārtīga ambulance, ēdnīca un viena no pilsētas plašākajām sporta zālēm. Tikai otrajā stāvā tiks atvēlētas telpas celtniecības organizācijas administrācijai. (Pirms gadiem četriem kantori projektēja 128 cilvēkiem, tagad ir palikusi mazāk nekā puse.) Bet ēdnīca, ambulance un sporta zāle, kurā būs četras stacionāras un tikpat izbīdāmo krēslu rindas, kā arī skatuve koncertiem, nav domātas administrācijai, bet visiem organizācijas strādniekiem, visiem, kas dzīvo SCO kvartālā. Starp citu, tur pavisam esot uzcelti pāri 300 dzīvokļi, bet pagājušajā gadā vien nodota sešdesmit dzīvokļu māja un desmit Līvānu mājiņas. (Vēl ir jābūvē, jābūvē, jo tagadējā kantora ēkā pirmajā stāvā mazās kopmītnes istabīnās mitinās neviena vien ģimene ar maziem bērniem.)

Turpinājumā V. Haritonovs stāstīja par «poligona» nozīmi visas organizācijas darbā. Dzelzsbetona konstrukciju celis Rušonas pagasta Baškos celtnieku kolektīvam dod daudz. Un galvenais — neatkarību. SCO kopumā

palīgrāzīšanas apjomi kopš gada sākuma sasnieguši 904 tūkstošus rubļu, bet līdz gada beigām sasniegs 1 miljonu 217 tūkstošus rubļu.

Tātad — starpkolhozu celtniecības organizācija ir ne tikai celtnieki, bet arī ražotāji. Cik veiksmīgi iet ar darbiem, atkarīgs no cilvēkiem. Pagājušajā gadā organizācijā strādāja 411, bet patlaban vairs tikai 362 cilvēki. Kopš 1. janvāra mazumā gājuši 49. Izrādās, ka Haritonovam par šo lietu ir smalka grāmatvedība — ar kādu ierakstu atbrīvots un kuru aizgājis. Divi administrācijas pārštāvi ir «samazināti», pieci (!) darbinieki miruši. Bet lielam lielais valdums aizgājuši strādāt uz kooperatīviem, vai arī strādā individuāli, ka tauta saka, haltūrē. Un šķiet, ka nesūdzas par mazu peļņu. Jā, organizācijā tagad daudz ir tādu, kuriem trīs simti rubļu algā ir par maz. Nu ko, dzīve ir izmainījusies, un ar kādreizējo naudiņu tagadējos apstākļos iztikēt kļuvis sarežģītāk. Vasarā tāds individuāla darba cienītājs nopelna trīs, četrus vai pat piecus tūkstošus. Bet SCO, lai saņemtu tādu naudu, vajag raut katru dienu un visu cauru gadu. Un tāpēc visi labprāt iet vienkāršāko ceļu. Ja vēl iepriekš saņemts labiekārtots dzīvoklis,

šū spēkiem. Bet iztikēt varētu vien tad, ja būtu spēcīgs un drošs kolektīvs. Pagaidām tā nevar apgalvot, jo ne disciplīna, ne atdevē nav tāda, kādai tai vajadzētu būt.

Kā audzināt? Tagad, šķiet, vienīgais iespējamais variants, kas cilvēkam liek padomāt, ir audzināšana ar naudu. Bet izrādās, ka arī nauda reizēm nēko nelīdz — dzer un kavē darbu tāpat. Ir vajadzīgs zināms bezdarba līmenis, vajadzīga konkurence. Ja aiz organizācijas kadru daļas durvīm nepārtraukti kāds gaidīs pirmo iespēju iekārtoties darbā, strādājošajiem tas būs varens stimuls censties. Taču starpsaimniecību celtniecības organizācijā strādnieku arvien ir par maz. Un tad iznāk tā, ka priekšniecībā jāpacies dzērāji un brākdari.

Jā, sarežģītas ir attiecības ar kolektīvu, kolektīvā un atsevišķos objektos. Protams, darbu ietekmē arī laika apstākļi (piemēram, lietainā vasara krietni kavēja mūrnieku darbu slimnīcas, citu objektu izbūvē), materiāla nodrošinātība (par to, izņemot jumta seguma materiālus, SCO nežēlojas). Ir smagi un vienkāršāki objekti. Skaidrs, ka skolu ar fermu nesalīdzinās. Taču V. Haritonovs uzskata, ka vislielākā nozīme ir tieši kolektīvam,

Ar notariāta palīdzību

Notārs apstiprina līgumus, pilnvaras, testamentus, noformē mantošanas tiesības, izdara izpildu uzrakstus un citas notariālās darbības, līdz ar to veic iedzīvotāju, iestāžu, uzņēmumu, organizāciju, kolhozu, kooperatīvo un sabiedriskā organizāciju īpašuma, tiesību un likumisko interešu aizsardzību.

Visas iestādes, organizācijas, kolhozi, kooperatīvi var pārdot dzīvokļamās mājas, to daļas un dzīvokļus mītniekiem, līgumus apliecinot tikai notariāta kantorī. Saviem darbiniekiem var pārdot dzīvojamās mājas, kas uzceltas ar valsts kapitālieguldījumiem, pašu līdzekļiem, banku kredītiem, laukos nosakot cenu līdz 40 procentiem no mājas vērtības ar atmaksas termiņu līdz 50 gadiem, pilsētās — līdz 50 procentiem no bilances vērtības ar atmaksas termiņu līdz 25 gadiem. Šos līgumus apliecinot, tagad saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru Padomes 1990. gada 15. augusta lēmumu abas puses atbrīvotas no valsts nodevas.

Notārs apliecinā arī citu darījumu — naudas summu, mantas (mēbeļu, vieglo automašīnu, motociklu) dāvinājumu un pārdošanas līgumus. Dāvinājuma līguma notariālā forma ir obligāta, ja mantas vērtība pārsniedz 500 rubļu. Dažkārt likums atļauj pielietot vienkāršo rakstisko formu. Tā tas ir ar naudas aizdevumu. Ja parāds netiek atdots, ir naudas saņēmēja paraksts par aizņemto summu un datumu, tad prasība jāsniedz lautas tiesā, bet ja ir notariāli apstiprināts līgums ar valsts nodevu 5 procenti no summas, tad notārs uz līguma pamata izdod izpildu uzrakstu.

No 1989. gada augusta notārs var apliecināt pilsoņiem, kolhoziem, kooperatīvajām un sabiedriskajām organizācijām piederošo vieglo automašīnu, mikroautobusu un motociklu ar blakusvāģiem pirkuma un pārdošanas līgumus, novērtējot šos transporta līdzekļus uz vietas pēc komisijas veikalu tarifiem. No transporta līdzekļa cenas atskaita 5 procentus nolietojuma par katru gadu, bet ne vairāk kā 80 procentus, un no atlikušās vērtības valsts nodeva ir 5 procentus apmērā. Līgumi jāreģistrē autoinspekcijā. Tos var slēgt

neatkarīgi no transporta reģistrācijas rajona. Automašīnu, motociklu dāvinājuma līgumus, pilnvaras par to lietošanu vai pārdošanu apliecina notārs pēc transporta reģistrācijas un īpašnieka dzīves vietas. Tas pats attiecas uz traktoru lietošanas pilnvarām. Par pilsoņiem piederošo smago automašīnu lietošanu tiek slēgtas patapinājuma līgums.

Noslēdzot līgumus, obligāta prasība ir laulātā rakstiska, notariāli apliecināta piekrišana mantas atsavināšanai.

Notārs bez minētajām pilnvarām apliecina arī dažādas citā veida pilnvaras pilsoņiem dažādu mantu, naudas, darījumu formēšanai.

Nepieciešamības gadījumā notārs apliecina arī dažādu dokumentu norakstus, bet iestāžu un organizāciju lietvedībā nepieciešamo izglītības dokumentu, dzimšanas, laulības apliecību un citus norakstus saviem darbiniekiem var apstiprināt pati iestādes administrācija.

Ar testamentu pilsonis novēl mantu pēc savas nāves vienam vai vairākiem mantiniekiem, iestādei, valstij. Testaments var būt par visu mantu un kādu konkrētu mantu. Testamenta priekšrocība ir tā, ka var novēlēt atsevišķus priekšmetus dažādiem mantiniekiem: piemēram, vienam māju, otram naudu, trešajam automašīnu. Tikai šīs konkrētās mantas jāuzskaita, jo nākamais testaments par visu mantu atceļ iepriekšējos testamentus. Testamentārais rīkojums, kas noformēts vai nu krājbankā vai notariāta kantorī, dod tiesības saņemt naudu pēc noguldījuma īpašnieka nāves uzreiz krājbankā, nekārtojot mantojumu un negaidot sešus mēnešus.

Mantojuma tiesību noformēšana ir viena no sarežģītākajām notariālajām darbībām. Mantošana notiek pēc likuma un pēc testamenta. Ja nav testamenta, tad manto likumiskie mantinieki: pirmā kārtā — bērni, laulātais, vecāki. Ja to nav vai arī tie atšakās no mantojuma, vai arī viņiem atņemtas mantojuma tiesības, tad tiek aicināti otrās kārtas mantinieki — brāļi, māsas, vectēvs un vecmāte kā no tēva, tā no mātes puses. Pie likumīgajiem mantiniekiem neatkarīgi no tā, kura kārtā manto,

pieskaita arī personas, kas bijušas mantojuma atstājēja apgādībā ne mazāk kā vienu gadu pirms viņa nāves. Mantojuma atstājēja mazbērni ir likumīgie mantinieki, ja uz mantojuma atstāšanas brīdi nav dzīvs tas no vecākiem, kas pats būtu bijis mantinieks, un mazbērni manto viņa vienu daļu. Radniecība jāpierāda ar dzimšanas un laulības apliecībām.

Pārējiem radniekiem, lai varētu pretendēt uz mantojumu, obligāti nepieciešams mantojuma atstājēja sastādīts testaments. Ja manta nav novēlēta ar testamentu, nav likumīgo mantinieku vai tie atteikušies no mantojuma, atņemtas mantojuma tiesības, tad mantojums pāriet valstij.

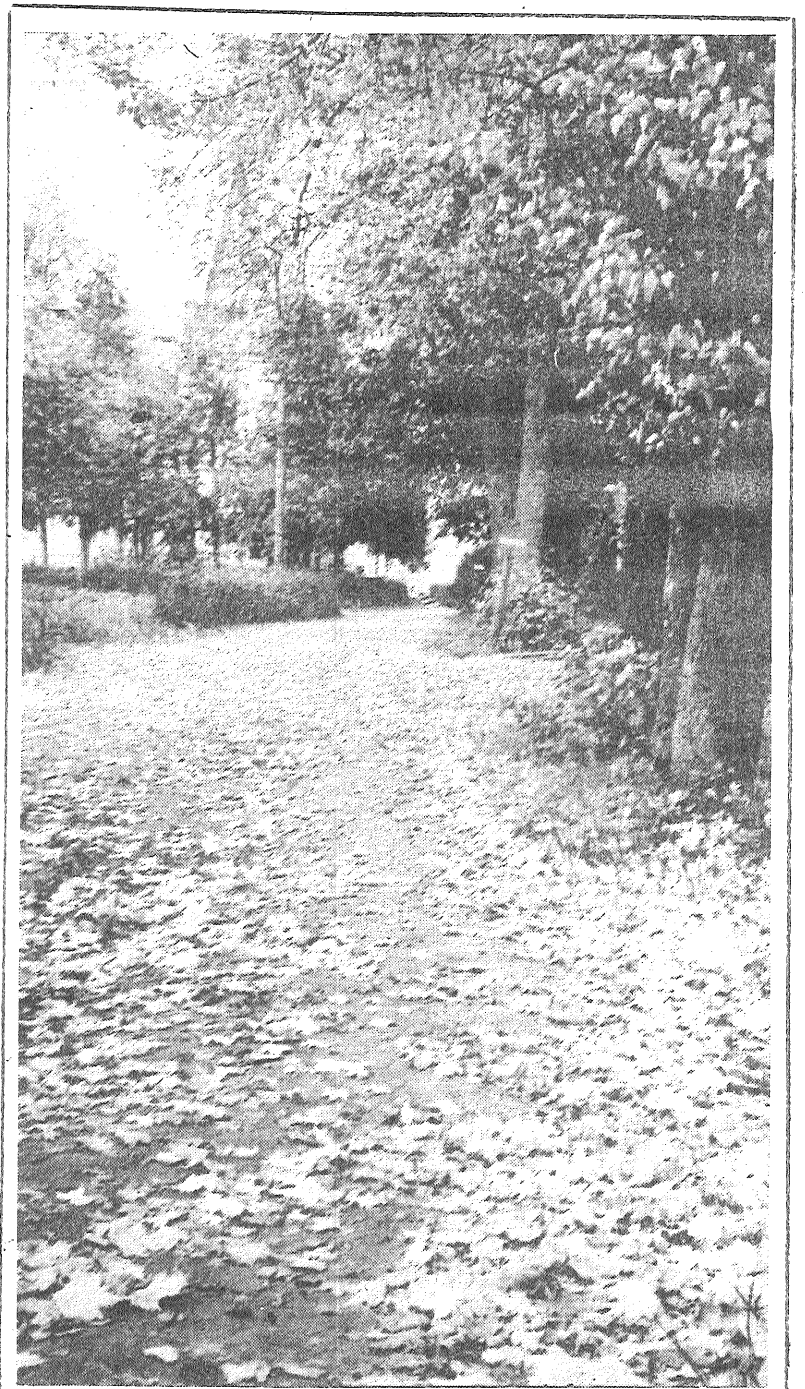
Notārs aizstāv laulāto īpašuma tiesības uz kopmantu, izdodot apliecības par īpašuma tiesībām uz daļu dzīvojamās mājas, transporta līdzekļiem, apliecina laulāto kopmantas (arī mēbeļu, trauku, grāmatu) sadalē līgumus, turklāt neņemot valsts nodevu no mantas kopējās vērtības, bet par apliecību — 5 rubļi, līgumu — 10 rubļi.

Notārs apliecinā pilsoņu paraksta īstumu uz dokumentiem, kuru saturs nav pretrunā ar likumu un kuriem nav darījuma rakstura. Piemēram, parakstu uz iesnieguma testamentārajam rīkojumam, bankas kartītēm rēķina atvēršanai kooperatīviem, jaunsaimniekiem, bet nevar apliecināt paraksta īstumu uz parādizīmēm. Ja notariāta kantorī pilsonis slimības vai fizisku trūkumu dēļ nevar parakstīties pats, tad viņa vietā ar savu vārdu var parakstīties cits.

Samērā reta ir dažādu faktu apliecināšana — ka pilsonis dzīvs, ka atrodas konkrētā vietā, par pilsoņa identitāti ar fotogrāfijā attēloto personu, par dokumentu uzrādīšanas laiku. Notārs pierādījumu nodrošināšanai var noprotināt lieciniekus.

Notariāta kantori Latvijas Republikā strādā pēc daļējā saimnieciska aprēķina, tāpēc papildus valsts nodevām, par kurām jau gada sākumā bija publikācija, jāmaksā arī par konsultācijām un dokumentu noformēšanu no viena līdz pieciem rubļiem.

S. NAUMOVA,
Preiļu valsts notariāta kantora
vecākā valsts notāre

● Klāt rudens, un zelta lapu sega zemi sedz...

Kazimira Gailuma foto

Latgalietis — amerikāņu fiziķis un raķešu konstruktors

Fašistiskās Vācijas un komunistiskās Padomju Savienības Izrēķinā otrā pasaules kara rezultātā lielākā latviešu inteliģences daļa, tajā skaitā — daudzi jau agrāk pazīstami vai vēl topoši zinātnieki, nokļuva svešumā un savā dzimtenē vairs neatgriezās. Par vienu ievērojamu latviešu izcelsmes amerikāņu zinātnieku, kuram šūpulis kārts Latgalē, tad arī gribu pastāstīt šajā rakstā.

ASV Gaisa spēku un pasaules telpas pētniecības laboratorijā Bostonā jau gandrīz 30 gadus strādā fiziķis un raķešu konstruktors, fizikas un dabaszinību maģistrs Konstantīns Počas.

K. Počas dzimis 1912. gada 27. februārī Rēzeknes apriņķa Varkļānu pagasta Maltas Poču ciema zemnieku ģimenē kā piektais bērns. 20. gadu sākumā Maltas Počas, kas atrodas netālu no Viļāniem, pievienoja Viļānu pagastam. Kad K. Počas vecāki izgāja no Maltas Poču ciema vienišķā, viņu mājas atradās tikai divus kilometrus no Viļānu baznīcas.

K. Počas mācījās Viļānu I pakāpes pamatskolā (1923. — 1927.), Viļānu II pakāpes pamatskolā (1927. — 1929.) un Aglonas ģimnāzijā (1929. — 1933.). Jau skolas gados, īpaši tas sakāms par mācību laiku Aglonas ģimnāzijā, spilgti izpaudās ne vien K.

Počas neapšaubāmi augstā, vispārīgā garīgā apdāvinātība un plašais interešu loks, bet arī lielā mērķtiecība un neatlaidība, godīgums un sabiedriskā aktīviāte. Ar to viņš iemantoja autoritāti ne vien savu klases biedru, bet arī skolotāju vidū. Viņš bija klases vecākais un labs palīgs klases audzinātājam matemātikas pasniedzējam Jānim Bērziņam. Aglonas ģimnāzijā tika likti stipri zinātniski un tikumiski pamati K. Počas turpmākajām studijām. Vēl šodien viņš ar mīlestību atceras gleznaino Aglonas apkārtni, savu ģimnāziju un tās direktoru Aloizu Broku.

Pēc ģimnāzijas beigšanas K. Počas studēja Latvijas universitātes Matemātikas un dabaszinību fakultātes dabaszinību nodalījumā (1934. — 1940.), kuru beidza ar dabaszinību maģistra grādu. No 1940. līdz 1944. gadam viņš strādāja par fizikas skolotāju Rēzeknes valsts ģimnāzijā un Rēzeknes valsts komercskolā.

1944. gadā K. Počas iesauca latviešu leģiona 15. divīzijā, no kuras viņš 1945. gadā dezertēja un nelegāli dzīvoja Lībekā (Vā-

cijā) līdz Vācijas kapitulācijai. Dzīvodams trimdā, K. Počas papildinājās meteoroloģijā Getingenes universitātē (Vācijā), Mančesteras un Šefildas universitātēs (Anglijā) un Toronto universitātē (Kanādā), bet atmosfēras fizikā — Teksasas universitātē El Paso (ASV).

No 1945. līdz 1947. gadam K. Počas bija Hencenas latviešu ģimnāzijas direktors (Vācijā), no 1949. līdz 1956. gadam — Nacionālās ogļu pārvaldes centrālās laboratorijas zinātnieks fizikā Mančesterā, no 1956. līdz 1957. gadam — Ontārio pētniecības fonda līdzstrādnieks (Toronto, Kanādā), no 1957. līdz 1958. gadam — Kanādas valsts dienesta komitejas meteorologs (Toronto), no 1958. līdz 1961. gadam — CBS «Elektronics» vecākais inženieris Lovelā (Masačūsetā, ASV), no 1961. līdz 1962. gadam — vecākais inženieris Kleveira elektronikas firmā Volthemā (Masačūsetā).

Lielas iespējas parādīt savu zinātnieka talantu un īstenot ieceres K. Počas paverās, sākot ar 1962. gadu, kad viņš sāka

strādāt ASV Gaisa spēku un pasaules telpas pētniecības laboratorijā Bostonā par fiziķi un raķešu konstruktoru. Un šīs iespējas viņš visā pilnībā arī izmantoja.

K. Počas kā zinātnieka rēķinā ir vairāk nekā 40 izstrādāti pētnieciski projekti un publikācijas atmosfēras fizikas un pētījumu tehnikā, piemēram, instrumentācija raķešu lidojumu sekošanai augstākajos atmosfēras slāņos (30 — 250 km zonā), pētījumi atmosfēras piesārņošanas un vēju tunelu instrumentu konstruēšanā, mikroviļņu radio uztvērēju konstruēšanā, antenu radiācijas lauka pastiprināšanā un rubija lāzeru pielietošanā hologrāfijā (hologrāfija — metode, ar kuru iegūst telpisku attēlu, apgaismojot priekšmetu ar lāzera staru kūli un atkārtoti apgaismojot speciāli apstrādāto fotonegatīvu ar tādu pašu staru kūli).

K. Počas ir arī vairāku patentu īpašnieks, ieskaitot antenas radiācijas lauka pastiprināšanai. Izcilus sasniegumus K. Počas guva arī raķešu konstruēšanā un būvē.

A. ANSĀKS

Autora fotoreprodukcija

Noguldījumi krājbankā. Ērti, droši, izdevīgi?

Ilgus gadus preses izdevumos, pa radio un televīziju skandēts: «Glabājiet naudu krājbankā! Tas ir ērti, droši, izdevīgi!». Tagad krājbankas pārdēvēta par krājbanku, bet darbības funkcijas šai iestādei palikušas tās pašas vecās. Agrāk cilvēki naudu krājbankā sataupīja vērtīgu mantu iegādei, vecumdienu nodrošināšanai. Tagad inflācijas (šogad PSRS papildus laists apgrozībā 1,7 reizes vairāk naudas nekā pēriņ) un cenu celšanās dēļ rubļa pirktspēja krīt. Vai minētajam aicinājumam par naudas glabāšanu krājbankā patlaban rajona iedzīvotājiem ir piekrišana?

Noguldījumu summa nesamazinās, bet tik strauji kā agrāk vairs nepieaug, — stāsta Preiļu krājbankas vadītāja Anna Jevtušina. — Cilvēki pēdējā laikā nestrādā neimt naudu ārā. Ažiotāža bija tikai pagājušā gada vasarā, kad krājbankā pietrūka naudas, ko noguldītājiem izmaksāt. Tagad viss ir normāli.

Cik lieli ir rajona iedzīvotāju noguldījumi krājbankā? Uz šī gada 1. janvāri tie sastādīja 73,3 miljonus rubļu. Lai priestu, vai tas ir daudz vai maz, jāpiebilst, ka rajona tirdzniecības uzņēmumi pagājušajā gadā preces pārdevuši par 62,895 miljoniem rubļu, šogad 9 mēnešos — jau par 52 miljoniem rubļu. Būtu pārdots arī vairāk, ja būtu ko pircējiem piedāvāt.

Krājbankā noguldītās summas dēvē par brīvo naudu, un, ja rēķina to uz visiem rajona iedzīvotājiem, tad katram vidēji sanāk vairāk nekā 1600 rubļu.

Pavisam rajona krājbankās ir 38 703 noguldījumu rēķini. Teorētiski — vairāk nekā katrs pieaugušais iedzīvotājs ir naudas noguldītājs krājbankā. Taču īstenībā tā nav. Ir cilvēki ar diviem, trijiem, pieciem, pat divdesmit noguldījumu rēķiniem.

Kādas naudas summas iedzīvotāji nogula krājbankā? Par to izdarīts pētījums Aglonā. Te pavisam ir 1913 noguldījumi. Līdz 300 rubliem — 580 rēķini, līdz 1000 rubliem — 316, līdz 2500

rubliem — 385, līdz 5000 rubliem — 307, līdz 10000 rubliem — 233, līdz 25000 rubliem — 90 un līdz 50000 rubliem — tikai 2 noguldījumu rēķini. Tātad visvairāk noguldījumu ir, sākot no dažiem simtiem līdz 5000 rubliem. Tas liecina, ka lielu bagātnieku nav, un naudu krājbankā glabā darba tauta.

Lai mūsu rajona krājbankas neiztukšotu iebraucēji no citām republikām, ieviesti ierobežojumi: tiem pēc vērtspapīriem izsniedz tikai atpakaļceļam un sīkiem izdevumiem nepieciešamās naudas summas.

Vai glabāt naudu krājbankā ir ērti? Laikam — jā, ja tik daudzi to dara.

Vai droši? Par to pēdējā laikā kļūst visādas nevalodas. Pat par noguldījumu iesaldēšanu. Tā ir tautas nauda, un valsts garantē tās saglabājamību noguldītājiem.

Vai tagad glabāt naudu krājbankā ir izdevīgi? Izrādās, ka noguldītāis, ar savu naudu atbalstot valsti, to glabājot no ekonomiskās un sociālās lejupslīdes, zaudē: rubļa pirktspēja cenu celšanās dēļ nemitīgi krīt, bet krājbankas Latvijas Republikā par noguldījumu maksā tikai 2 vai 3 procentus gadā. Krievijas Federācijas krājbankās no šī gada 1. novembra šī likme tiek paaugstināta līdz 6 procentiem, bet no jaunā gada — no 8 līdz 12 procentiem, atkarībā no noguldījuma termiņa. Jo tas ilgāks, jo procenti augstāki. Tātad — daļa Latvijas naudas var aizplūst uz Krieviju.

Lai tas nenotiktu, ātrāk jāpārkārtotas pašu mājas. Nav šaubu, ka ir jādibina komercbankas (kā tas ir visā pasaulē), kur noguldījumus pienem arī no iedzīvotājiem, par to viņiem aprēķinot augstākus procentus nekā Latvijas krājbankās. Tādas komercbankas (protams, valsts) savus līdzekļus pašas laiž apgrozībā: naudu aizdod kā uzņēmumiem, organizācijām, tā arī iedzīvotājiem. Un, protams, labi pelna.

Jānis Gurgons

Seminārs Līvānos

Trīs saulainas dienas mūsu rajonā aizvadīja republikas bērnu mākslas skolu direktori un pedagogi. Saulainas gan tiešā, gan pārnēstā nozīmē tās bija, pateicoties dabai un mākslas skolu semināra saimniekiem — Līvānu bērnu mākslas skolas pedagogiem. Kāpēc semināru organizēja līvānieši? Atklājot semināru, par to runāja Latvijas Republikas Kultūras ministrijas skolu departamenta padomnieks Valdis Kavacis — šī semināra vadītājs, uzsvērot, ka Līvānu bērnu mākslas skola ir labi iekārtota un pareizi ievirzīta skola.

Šoreiz akcents bija likts uz draudzības un sadarbības saīsu stiprināšanu ar vispārīgglītojošām skolām. Domājams, šo speciālo skolu audzēkņu vasaras prakses darbu, kas bija veidoti dažādās tehnikās, izstāde Līvānu 2. vidusskolas plašajā, gaumīgi iekārtotajā zālē to veicināja. Semināra organizatori atzinīgi novērtēja šīs skolas vadības, īpaši — direktora vietnieka Vjačeslava Moroza, atsaucību izstādes veidošanā un popularizēšanā gan skolēnu, gan pilsētas iedzīvotāju vidū.

Izstādē, kuru analizēja kompetenta žūrija, varēja skatīt arī jauno līvāniešu darbus, kurus skolas audzēkņi vasarā bija radījuši jaunās pedagoges Ingas Vaideres vadībā.

Semināra laikā tika ievēlēta arī republikas bērnu mākslas skolu direktoru padome, kuras sastāvā nu darbojas arī Vallija Rusiņa — Līvānu mākslas skolas direktore. Apsveicam!

Semināra pēdējā dienā tā dalībnieki pabija Preiļos un iepazīnās ar keramiķiem Polikarpu Čerņavski un Jāzepu Caicu. Viņiem tika parādīti daži keramiķu amata «meistarstiķi», kas lieti var noderēt, strādājot ar bērniem mākslas skolās. Viesi apskatīja arī iauro keramikas studiju un rīcējās par Preiļu bērnu iespējām apgūt keramikas pamatus — speciāli šim nolūkam celtā darbnīca.

Viesošanās noslēdza neļela ekskursija Preiļu muižā, parkā, apbrīnojot seno arhitektūru, dārznieku un celtņu meistarību cerībā, ka nākotnē Preiļu vadība pili un parku izveidos par interesantu, saistošu atpūtas vietu un tūrisma objektu.

Semināra dalībnieki devās mājup, bet viņu audzēkņu darbus vēl vesulu nedēļu varēja apskatīt līvānieši.

M. ELKSNE

Gaida Kultūras fonds

17. oktobrī notika Latvijas Kultūras fonda Preiļu kopas saņākšme. Tajā tika spriests par iespējām nosūtīt vietējos jauniešus apgūt pilsētai nepieciešamās specialitātes (arhitekts, ainavists, daiļdarznieks u. c.), kā arī par nepieciešamību pasūtīt iespieddarbus (plakātus, atklātnes, bukletus u. c.) par mūsu rajona ievērojamām cilvēkiem un apdzīvotām vietām.

LKF meklē cilvēkus, kas spētu uzrakstīt Preiļu novada vēsturi un izveidot seno vietvārdu karti.

Kultūras fonda kopas dalībnieku viedoklis viennozīmīgs —

S. Jokste

PSRS Tautas deputāte MARINA KOSTEŅECKA

ar rajona iedzīvotājiem tiekas:

26. oktobrī plkst. 15.00 — Rožupes ciema klubā; plkst. 18.00 — Rudzētu palīgskolā;
27. oktobrī plkst. 9.30 — Aizkalnes ciema klubā; plkst. 13.30 — rajona izpildkomitejā ar žēlsirdības kustības aktīvistiem.

Jasmuižā.

27. oktobrī plkst. 15.00 notiks Viļņas Universitātes etnogrāfiskā ansamblā «RAMUVA» KONCERTS.

Piedalās Jasmuižas folkloras ansamblis un lietuviešu literatūras zinātnieks Kestutis Nastopka.

Darbojas izstāde «Latgaliešu literatūra starp diviem drukas aizliegumiem (1904. — 1944.)».

RIGAS VIDEOCENTRA

LATVIJAS — GAMBĪJAS

KOPUZŅEMUMA «VIDEX»

LIVĀNU NOMAS PUNKTS

iznomā iedzīvotājiem: uzņēmumiem un organizācijām video kasetes, veic kvalitatīvus video ierakstus.

Nomas punkts darbojas Līvānos, Rīgas ielā 116. r/a «Elektrons» telpās katru dienu no plkst. 17.15 līdz 19.00, sestdienās — no plkst. 13.00 līdz 14.00, brīvdienās — svētdiena, pirm-diena.

PREIĻU TV

EKSPERIMENTĀLAS

PĀRRAIDES

turpmāk tiks raidītas otrdienās un ceturtdienās vakaros.

PERK lauku māju (vēlams Jersikas ciema tuvumā). Zvanīt — Rīga, telefons 557385.

PĀRDOD automašīnu «Moskvīč». Tālrunis 44216.

Nu, Dieviņi, tava vaļa, nu tavā rocīnā...

Mežs klusē, klusē katra taka, Kur ilgus gadus gāji, tēt. Nu pienācis ir brīdis, ardievas kad sakām, Kur taka pēdējā uz kapu kalnu iet.

(J. Osmanis)

Skumju brīdī esam kopā ar Viņu Matisāni, TEVU smiltajā izvadot.

Preiļu trikotāžas fabrikas kolektīvs

Zemu, zemu rudzu vārpa Pret saulīti nolikusi. Redzēj' savu arājiņu Smiltainē aizvedam.

(T. dz.)

Izsakām dziļu līdzjūtību JĀZEPAM MATISĀNAM piederīgajiem sakarā ar viņa nāvi.

Kolhoza «Rušona» valde un arodkomiteja

Tu, labā māt, nu projām aizej klusi

Tai ceļā tālajā, no kura nepārnāk.

(M. Bārbale)

Skumju brīdī esam kopā ar Pēteri Grebežu, MĀTI pēdējā gaitā pavado.

Liepnieku fermas kolektīvs

Noriet saule vakarā, Sudrabiņu sijādama, Aiziet dusēt māmuliņa Baltā smilšu kalniņā.

(T. dz.)

Izsakām dziļu līdzjūtību Annai Savičkai, MĀTI smiltajā izvadot.

Līvānu stikla fabrikas kolektīvs

Galvenais redaktors Pēteris Pizelis

Lai rakstus «Novadnieks» iznāk kopš 1950. gada 29. marta otrdienā, ceturtdienās un sestdienās.

REDAKCIJAS ADRESE: 228250, Preiļos, Aglonas ielā 1.

Tālrunis uzziņām: 22305.

Izdod apgāds «Avīze», Rīgā, Sarkanarmijas ielā 47.

Izdevējdarbības licence Nr. 000069.

Iespējamais ražošanas spējienība «Līma» Daugavpils Spogrāfijā Valsts ielā 1. Ofseespējamums. Viens nos. iespiedloksna.

Mēneša 13941 eksemplārs (latviešu valodā) — 9990 eksemplārs, krievu valodā — 3951 eksemplārs. Pas. 1031.

«Novadnieks» («Земляк»). Газета Преильского района Латвийской Республики на латвийском языке.

Indekss 68169.